

STRATEGO

NOVOSTI SMART

Popis stanovništva – između političke aritmetike i depopulacije (4)

Autor Rade Dragojević - Thursday, December 9, 2021, 00:51

SHARE

Razgovor s prof. dr. sc. Snježanom Mrđen, demografkinjom s Odjela za geografiju Sveučilišta u Zadru

Ne, mi ne izumiremo

Ovako je odgovorila naša sugovornica prof. dr. sc. Snježana Mrđen, demografkinja s Odjela za geografiju Sveučilišta u Zadru na naše pitanje o stalnim alarmiranjima o demografskim manjkovima i depopulacijskim trendovima u Hrvatskoj. Sa zadarskom stručnjakinjom još smo razgovarali i o projekcijama kretanja broja stanovništva u nas u narednom periodu, o migracijskim tokovima, zatim o multikulturalizmu i o jednoj pomalo zaboravljenoj, ali i nadalje interesantnoj temi – o mješovitim brakovima.

Kad ste prije više od 15 godina objavili rad o projekciji stanovništva Hrvatske do 2031. godine na jednom ste mjestu zaključili da će do pada broja stanovništva u tom periodu sigurno doći, ali ne ispod četiri milijuna. Sada vidimo da prema nekim izjavama struke možemo očekivati pad od otprilike desetak posto u odnosu na popis iz 2011. godine, odnosno da bi popis pokazao da nas je manje od četiri milijuna. Što je to što u svom radu iz 2004. godine niste mogli predvidjeti, a što je utjecalo na to da depopulacija bude izraženija nego što ste očekivali?

Da, u prosincu 2004. godine, na skupu Instituta Annales Pilar koji je održan u suradnji s Hrvatskim institutom za povijest, pod naslovom Demografski razvoj, stanje i perspektive Republika Hrvatske, održala sam predavanje *Projekcije stanovništva Hrvatske do 2031. godine*, a poslije sam objavila još dva rada o istoj temi. To nisu bile prognoze nego projekcije. Projekcije pokazuju koliki bi bio broj stanovnika kada bi se ostvarile varijante hipoteza, a koje su se, dijelom ostvarile.

Zašto prije 17 godina nisam mogla predvidjeti da će u Hrvatskoj 2021. godine biti manje od četiri milijuna stanovnika, ako tako pokaže ovaj posljednji popis? Odgovor je kompleksan i ovisi o više elemenata. Počet ću redom. Kada se izrađuju projekcije, odredi se bazna populacija, a to je meni bilo procijenjeno stanovništvo Hrvatske prema starosti i spolu na dan prvog siječnja 2001. godine. Tada je to bio posljednji održani popis stanovništva i projekcije se uvijek rade nakon popisa. Dakle, rezultati projekcija su prvo ovisili o polaznoj starosnoj strukturi 2001. godine, a zatim o postavljanju osam hipoteza o budućem razvoju s obzirom na vrijednosti tadašnje tri komponente (fertilitet, mortalitet i migracije). Naravno, one su imale drugačije vrijednosti od sadašnjih i u vezi s tim su se radile hipoteze projekcija.

I ZVIJEZDE SU ODABRALE SVJETLOST...

Potrebno je napomenuti da projekcije stanovništva ne znače onaj opseg i onu strukturu stanovništva koje će se stvarno i dogoditi, već onu koja je manje ili više vjerojatna u zavisnosti od pretpostavljenih promjena nataliteta, mortaliteta i migracija. Projekcije daju odgovor o tome kakva bi populacija bila ako bi se određene pretpostavke ostvarile. One se, međutim, ne bave i pitanjem hoće li se one i ostvariti. Projekcije su zbog toga uvijek ispravne, samo, naravno, hipoteze moraju biti u okvirima realnih pretpostavki.

Utjecaj na depopulaciju imala je kriza iz 2008, ulazak Hrvatske u EU i pandemija

Iz rezultata tadašnjih projekcija napisala sam da, prema srednjoj varijanti hipoteza, koja se obično uzima kao najvjerodostojnija, broj stanovnika ne bi 2031. godine bio ispod 4 milijuna, Međutim, prema dvije od osam varijanti projekcija, i to onih koje ne uključuju migracije, 2031. godine u Hrvatskoj bi živjelo manje od 4 milijuna stanovnika. Odnosno, prema ostvarenju niske varijante fertiliteta bez migracija, broj stanovnika bi 2021. godine iznosio 4.057.773, što je za 21.418 više nego što je procijenjen broj stanovnika za 1. siječnja 2021. Državnog zavoda za statistiku.

Prilikom postavljanja hipoteza o migracijama pošlo se od pretpostavke da će se početkom 21. stoljeća status izbjeglih, prognanih i raseljenih osoba riješiti te da će se migracije smanjivati i s vremenom poprimiti obilježja mirnodopskog razdoblja. Slične stavove iznijeli su i autori projekcija nama susjednih zemalja (Srbije i Crne Gore), gdje je pretpostavljeno da će obje te države postati područje s većim brojem doseljenog nego odseljenog stanovništva.

U jednom svom radu iz 2004. godine o projekcijama navodim da "pri postavljanju hipoteza treba uzeti u obzir činjenicu da je Hrvatska tranzicijska zemlja i da su moguće promjene koje zasad ne možemo predvidjeti".

Postoje dva faktora koja tada nisam mogla predvidjeti. Prvi je taj što se tada nije moglo predvidjeti, jest financijska kriza 2007-2008. koja je zahvatila cijeli svijet pa tako i Hrvatsku, što je utjecalo na smanjenje fertiliteta te konačno i na ukupan broj stanovnika. I drugi faktor, to je veliko iseljavanje mladih iz Hrvatske nakon što je Hrvatska postala članica Europske unije. Naime, ulazak Hrvatske u članstvo Europske unije, u čijem sam procesu i sama sudjelovala kao savjetnica u Misiji Hrvatske u Bruxellesu od 2005. do 2009., pratio je optimizam da će se situacija u zemlji poboljšati što se tiče političke i društvene atmosfere, a osobito pravosuđa i gospodarstva, te da će to biti država koja će dati određenu nadu mladim ljudima.

Nisam pretpostavila da će doći do velikih iseljavanja, poput onih iz zemalja istočne Europe kad su postale članice Unije 2004. i 2007. godine, a koje su do tada uglavnom bile zatvorene zemlje. Smatrala sam da će stanovništvo okolnih zemalja u regiji doseljavati u Hrvatsku. To su i pokazivali podaci DZS prema kojima je od 2001. do 2004. godine u Hrvatsku prosječno godišnje doseljavalo oko 20 tisuća osoba, a oko osam tisuća je bilo iseljenih. Tek je 2009. godine zabilježen veći broj odseljenih nego doseljenih i tako je ostalo do danas, a osobito se intenzivirao nakon ulaska Hrvatske u EU, od 2014. godine. Ovdje treba napomenuti i da je hrvatsko stanovništvo iz BiH, koje je činilo polovicu imigranata u Hrvatskoj, dobilo hrvatsko državljanstvo te je radije izabralo odlazak na rad u zemlje zapadne Europe nego u Hrvatsku, zbog njezine nepovoljne gospodarske situacije.

Iz navedenoga proizlazi da je znatno teže postaviti hipotezu o smjeru i intenzitetu migracijskih kretanja, nego o fertilitetu i mortalitetu koje je mnogo jednostavnije predvidjeti za idućih nekoliko desetljeća.

Na dijasporu se ne može računati

I da zaključim: poslije postavljenih projekcija potrebno je provesti revizije. Tako je UN do sada napravio 27 revizija svojih projekcija. Posljednja je bila 2019, a bit će i ove godine (2021.) čiji će se rezultati objaviti u proljeće 2022. Ne mijenjaju se hipoteze, ali se mijenjaju vrijednosti u pogledu fertiliteta, mortaliteta i migracija, ovisno o situaciji. Sigurno je da će se u ovogodišnjoj reviziji uzeti u obzir i efekti uvjetovani pandemijom COVID-19.

Tagovi

aplikacije Bill Gates blogovi
bogatstvo fitness
hrabrost ideja
karijera knjige kreativnost
Liste menadžment
Motivacija novac
obrazovanje odluka
osobne financije pisanje
plan poduzetništvo
posao
Poslovna literatura
postupci
produktivnost
promjena psihologija
rad reputacija sreća
stres studije tehnologija
upravljanje ured
uspjeh učenje
vrijeme zagreb
zaposlenici zdravlje
znanje šansa šefovi
štednja život

Pogledajte što ima novoga na Luxury.hr

Ekskluzivni događaj obasjan trima Michelinovim zvjezdicama – „East Meets West Gastronomic Extravaganza“ u lošinjskom restoranu Matsunoki Lošinjski Hotel Bellevue posebnim lifestyle wellbeing programom obilježava Globalni dan wellnessa

Boutique Hotel Alhambra ugošćuje chefa s dvije Michelinove zvjezdice

Svježi dašak stila i luksuza uz novo vodstvo Boutique Hotela Alhambra

Selekcija.hr: 'all-in-one' rješenje za upravljanje ljudskim resursima

Je li problem depopulacije u Hrvatskoj moguće riješiti dopuštanjem izraženijeg doseljavanja migrantskog stanovništva, jer, očito, prirodni priraštaj neće biti dovoljan da osigura dovoljno radne snage u budućnosti i dovoljno onih koji plaćaju porez? I o kojim bi se tu migrantima radilo, onima iz bližih zemlja ili onima iz daljih zemalja?

Neke moje kolege demografi u posljednje vrijeme govore o imigraciji, odnosno doseljavanju stanovništva iz drugih zemalja, kao o rješenju depopulacije u Hrvatskoj. I ranijih godina to se navodilo kao moguće rješenje, ali se uglavnom mislilo na dijasporu, i to onu koja je otišla u Južnu Ameriku početkom 20. stoljeća i emigraciju 70-ih godina dvadesetoga stoljeća. Ja sam još 2004. godine jedina iznijela stajalište kako ne možemo računati na dijasporu i da će doći do useljavanja najprije stanovništva iz zemalja u regiji, a zatim azijskog i afričkog stanovništva, što nije bilo baš dobro primljeno. Kada se govori o dijaspori koju sam spomenula, tu se radi o trećoj, pa čak i četvrtoj generaciji, koja je rođena na drugom kontinentu. Možda može biti sporadičnih dolazaka mladih, ali samo kako bi posjetili i upoznali zemlju svojih predaka i ništa više od toga.

Na vaše pitanje o tome može li se doseljavanjem riješiti problem prirodne depopulacije i nedostatka radne snage, odgovorit ću opet iz rezultata projekcija, ali ovaj put iz novijeg rada za koji je početna godina bila 2020. Taj rad, *Projekcije stanovništva Hrvatske do 2060. godine*, predstavila sam u okviru Hrvatskog geografskog društva – Zadar u studenome ove godine.

Izdvojit ću jednu od pet varijanti projekcijskih hipoteza, a to je varijanta intenzivne imigracije. Ona je izrađena po uzoru na polazne hipoteze objavljene u studiji UN-a iz 2000. godine, a radi se o tzv. *replacement migration*. Odnosno, ta varijanta projekcija pokazuje koliki bi trebao biti migracijski saldo da se neutralizira negativan prirodni prirast. Za Hrvatsku bi za ostvarenje pretpostavki po toj varijanti migracijski saldo trebao biti pozitivan, naravno, i iznositi nešto više od 15 tisuća i to već 2025. godine te da se tako zadrži kroz cijelo projekcijsko razdoblje, do 2060. godine. Iako je riječ o analitičkoj varijanti projekcija i gotovo nerealno ostvarivoj, ova projekcijska varijanta je vrlo zanimljiva jer pokazuje da bi, u slučaju ostvarenja pretpostavki, Hrvatska i prema toj varijanti, kao i prema ostale četiri varijante, 2060. imala manje stanovnika nego 2020. godine, točnije tri milijuna 890 tisuća. Dakle, ni u slučaju velikog priljeva imigranta ne bi bila zaustavljena depopulacija. Sve to pokazuje koliko je ozbiljno narušena starosna struktura stanovništva polazne 2020. godine te da su mogućnosti zaustavljanja nepovoljnih demografskih trendova vrlo ograničene. S vrlo intenzivnim migracijama ti se trendovi mogu samo ublažiti i usporiti. Što se tiče radno aktivnog stanovništva (20-64 godine), 2020. godine ono je činilo 60 posto ukupne populacije Hrvatske ili 2 milijuna 424 tisuće osoba. Jedino bi prema varijanti intenzivne imigracije sve do 2060. godine bila zadržana brojka iznad 2 milijuna radno aktivnog stanovništva.

Naš je svijet nemoguće zamisliti bez doticaja različitih kultura

Kada se govori o potencijalnim imigrantima koji bi dolazili u Hrvatsku, smatram da bi, ukoliko bi se poboljšala ekonomska situacija u zemlji, već od 2030. godine moglo doći do manjeg povratka imigranata koji su se iselili nakon što je Hrvatska postala članica EU-a. Dakle, radi se o nedavnoj emigraciji. Primjer za to su npr. Češka, Mađarska, Slovačka i Poljska koje su, od emigracijskih zemalja, nakon što su postale članice Unije 2004. godine, postale imigracijske zemlje (npr. Češka 2012. godine, Poljska 2018.). Uz to, vjerojatno bi dolazili i državljani zemalja u regiji prije nego što te zemlje postanu članice Europske unije. Poslije treba računati i s azijskom i afričkom imigracijom. Hrvatska bi tako od 2040. godine mogla postati imigracijska zemlja, ali samo ako se poboljša ekonomska situacija koja će zadržati imigrante, a ne da, kao sada, bude tranzitna migrantska zemlja.

Kalendar objava

December 2021

M	T	W	T	F	S	S
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

« Nov

Ovdje bih navela i zanimljiv podatak koji proizlazi iz rezultata projekcija, a koji pokazuje da bi, ukoliko bi se ostvarile pretpostavke srednje varijante, koja se obično uzima kao najvjerojatnija, projicirani bi broj stanovnika Hrvatske 2060. godine iznosio tri milijun i 203 tisuće, što je 257 tisuća manje od broja stanovnika Hrvatske prema popisu iz 1910. godine, kada je iznosio tri milijuna i 460 tisuća.

Ako je riječ o ovim drugima, hoće li to novo stanovništvo, obično neeuropskog i nekršćanskog podrijetla, biti ti koje će podrivati tzv. našu bjelačku i kršćansku kulturu i te tzv. naše vrijednosti?

"Zovem se Karim Amir i Englez sam rodom i odgojem, gotovo." Tako počinje roman "Buddha iz predgrađa" suvremenog britanskog pisca Hanifa Kureishija, saga o potrazi za identitetom i odrastanju u obitelji mješovitih rasa, pripadanju i nepripadanju "ovome ovdje ili onome tamo..." Kureishi je i sâm, kao i njegov junak, sin doseljenog Indijca i Engleskinje, rođen u Britaniji. Taj sam roman, kao primjer integracije imigranata u novo društvo, preporučivala svojim studentima kao ispitnu literaturu. Inače, izlazak tog romana potakao je brojne rasprave o pitanju identiteta u britanskom društvu nakon poslijeratne imigracije. Multikulturalizam je danas u toj zemlji postao *mainstream*, čemu su pridonijeli i autori poput Kureishija i mnogi drugi. Evo, sadašnji gradonačelnik Londona, Sadiq Khan, sin pakistanskih useljenika u Britaniju, prvi je musliman na toj funkciji, na kojoj je prethodno bio Boris Johnson. Ovi primjeri tek su crtice iz velike teme o migracijama koje obilježavaju cijelu ljudsku povijest, od traganja za boljim životom do velikih egzodusa uzrokovanih ratovima i pogromima.

Ovaj naš svijet nije moguće zamisliti bez doticaja različitih kultura, pa tako i onih koju donose imigranti. Ne mislim da kulturu jedne zemlje mogu ugroziti imigranti koji dolaze iz drugačijih podneblja, ne nastaje kultura jednog naroda od jučer do danas, ona se gradi stoljećima i oblikuje identitet zajednice. Ali vjerojatno će se neki elementi kulture koju donose imigranti prožimati, oni koji odgovaraju i zemlji useljenja i useljenicima, što je dobitak za obje strane.

(Ne)oprezno s pitanjem o nacionalnosti

Što se tiče imigranata, prva generacija uglavnom se želi integrirati u društvo u koje dolazi. Naravno, neki se bolje i brže integriraju, a neki sporije i slabije, pa se čak može govoriti i o segregaciji migranata, što ovisi o mnogo elemenata. Ono što je već dokazano u brojnim demografskim studijama, jest da imigranti vrlo brzo poprime iste karakteristike kao domicilno stanovništvo, a ponajprije se to odnosi na fertilitet. Imigrantske obitelji koje se stvaraju u zemlji useljenja manje su od obitelji zemalja iz kojih su došle.

Pitanje popisa stanovništva u nas, a vjerojatno je tako i u drugim zemljama, vrlo je politizirano, i često se svodi na pitanje "koga ima više, a koga manje". Vukovar je jedan takav primjer, gdje je ispolitiziranost popisa najizrazitija. Mislite li da je popis stanovništva više od puke statistike, i da predstavlja "borbu" između većine (koja time želi učvrstiti suverenu poziciju) i manjine (da ostvare neka prave)?

U onim zemljama gdje nema pitanja o narodnosti, materinskom jeziku i religiji, ne bismo mogli govoriti da je popis ispolitiziran. U popisima država istočne Europe i na Balkanu postavljena su ta tri pitanja, uglavnom stoga što određena prava nacionalnih manjina (sudjelovanje u predstavničkim tijelima i državnoj upravi na svim razinama, obrazovanje na materinskom jeziku itd.) ovisi o njihovom broju u ukupnom stanovništvu na razini

države i na lokalnoj razini. I Hrvatska također iz svoga popisa ima brojčani podatak o većinskom narodu i nacionalnim manjinama, religijskoj pripadnosti itd, što su bitni parametri za uvid u opću strukturu stanovništva.

Budući da se radi o tri važna pitanja, a napose o pripadnosti određenoj narodnosti, vrlo je važno kako je to pitanje postavljeno u popisnim upitnicima. U to sam se uvjerila na terenu prilikom održavanja popisa stanovništva u Makedoniji, Albaniji, Moldaviji i na Kosovu, na kojima sam sudjelovala u svojstvu promatrača i eksperta Vijeća Europe i Europske komisije, s ciljem da se posebna pozornost obrati na pristup popisivača u vezi s pitanjem narodnosti, religije i materinskog jezika. U Hrvatskoj je u popisu stanovništva 2001. i 2011. godine pitanje o narodnosti bilo poluotvorenog tipa. To znači da je već postojao napisan mogući odgovor *Hrvat/Hrvatica* i postojala je kategorija *Druga narodnost* – u tom slučaju popisivač je trebao napisati odgovor koji mu je popisana osoba rekla. U popisu 2011. godine ovim dvjema kategorijama dodana je i treća: *Ne izjašnjava se*. Kako se radi o vrlo osjetljivom pitanju i vrlo važnom za nacionalne manjine, ovakav tip postavljenog pitanja nije bio dobar jer se odgovor sugerira. U nedavno završenom popisu, vidim, vodilo se računa (slučajno ili ne) o neutjecanju na odgovor te je pitanje o narodnosti bilo tzv. otvorenog tipa, odnosno bez predloženih odgovora/kategorija. Takav je slučaj bio i u svim popisima koji su se provodili u SFRJ.

Libanon bez popisa skoro stotinu godina

Popisi stanovništva predstavljaju jedan od najstarijih, najvažnijih i najpotpunijih izvora demografskih podataka. Oni daju sliku stanovništva jedne zemlje na točno određen datum, tzv. kritični trenutak. Od početka dvadesetog stoljeća bila je praksa da se popisi održavaju u prvoj polovici godine. Međutim, nedavni popis se referirao na datum 31. kolovoza, što je neuobičajeno, jer se u načelu popisi održavaju u mjesecima kada je najmanja aktivnost stanovništva, odnosno kada je najveći broj stanovnika u mjestu stanovanja. Isto tako, nije jasno zašto je vrijeme provedbe popisa počelo dva tjedna poslije referentnog datuma. Po mome mišljenju, popisivanje je trebalo početi 1. rujna. Nadam se da će podaci biti upotrebljivi s obzirom na cijelu navedenu situaciju i k tome pandemiju COVID-19.

Svakako, popisi stanovništva su važni i zbog rezultata koji utječu na neke političke odluke, pa tako i na one vezane za status manjina ili religijsku pripadnost. Problem je kad se te "brojke" agresivno koriste u javnom prostoru u svrhu dobivanja političkih poena, a takvih situacija nismo pošteđeni...

A evo i jedna zanimljivost vezana za popise – ima i zemalja koje desetljećima ne provode popis stanovništva, najčešće kako bi održale *status quo* u raspodjeli vlasti, na primjer Libanon gdje je posljednji službeni popis proveden davne 1932. godine. U toj se zemlji politički sustav temelji na raspodjeli vlasti proporcionalnoj demografskoj težini triju konfesija – kršćani, šijiti i suniti.

Bavili ste se i fenomenom etnički mješovitih brakova na našim područjima. Je li to danas nepostojeća stvar, zato jer je bila vezana uz bivšu zajedničku državu, pa je s državom nestao i fenomen ili se ipak i danas može govoriti o tome, ali, možda, na jedan relaksiraniji način, nego, recimo, prije dvadeset i pet godina?

Da, fenomen etnički mješovitih brakova karakterizira bivšu Jugoslaviju, a njezinim nestankom ta se situacija bitno mijenja. U SFRJ, u kojoj je živjelo više od 20 nacionalnosti, udio heterogenih, odnosno etnički mješovitih brakova, od 1950. do 1990. godine bio je u stalnom porastu. Tako je 1950. godine od ukupno zaključenih brakova njih devet posto bilo sklopljeno među partnerima različitih nacionalnih grupa, a 1990. godine taj je udio iznosio 14 posto. Ili, 1950. godine sklopljen je jedan brak između različitih pripadnika nacionalnosti prema jedanaest brakova istih nacionalnosti, a 1990. godine taj je broj iznosio jedan prema sedam. Upravo je te godine, kada se Jugoslavija raspala, udio interetničkih bračnih zajednica bio najviši od kada se prate statistički podaci.

Nakon stvaranja novih država, prvo, promijenjena je pozicija narodnosti. Nastaje razlika između, s jedne strane, većinskog naroda i, s druge, svih ostalih nacionalnosti koje su dobile status nacionalne manjine. Dok su u SFRJ sve nacionalnosti, bez obzira na njihov udio u ukupnom stanovništvu kao i na to u kojoj su republici živjele, imale ista prava zajamčena Ustavom, sada, u novim okolnostima, ta prava za manjine ovise o njihovoj brojčanoj zastupljenosti u ukupnom stanovništvu (zastupljenost pripadnika u Saboru Republike Hrvatske, uporaba jezika i pisma na području jedinica lokalne samouprave, sudjelovanje u predstavničkim tijelima jedinica lokalne samouprave...).

Smanjen broj etnički mješovitih brakova

Ta nova situacija nakon 1991, a koja se odnosi na smanjivanje prava određenim nacionalnostima, uz pogoršane međuetničke odnose kao rezultat rata 1990-ih godina, osobito između Hrvata i Srba, zasigurno je utjecala i na odnose između većinske nacionalnosti i ostalih, što se odrazilo i na broj interetničkih brakova. Tako je u svim državama nastalim na prostoru bivše Jugoslavije endogamija postala osnovna

karakteristika interetničkih odnosa. Osobito je to vidljivo u Hrvatskoj, i to već od 1990. godine, gdje je više nego u drugim bivšim republikama politička situacija utjecala na razinu interetničkih brakova i na izbor partnera.

Drugo, promijenila se etnička struktura u svim novonastalim državama koja se tiče ukupnog stanovništva. Tako je u Hrvatskoj 1991. godine bilo 78,1 posto Hrvata, a ostalo su činile druge nacionalnosti i one osobe koje se nisu nacionalno izjasnile (prema čl. 170 Ustava i oni koji su izjasnili svoju regionalnu pripadnost). Dvadeset godina poslije, prema popisu 2011. godine, Hrvati su činili 90,4 posto ukupnog stanovništva, a samo 9,6 posto ostale nacionalnosti. Dakle, Hrvatska je postala etnički monolitna i to je utjecalo na smanjivanje broja i udjela etnički mješovitih brakova. Jer, ako bi netko, tko pripada hrvatskoj nacionalnosti, htio sklopiti brak s pripadnikom neke druge nacionalnosti, šanse za pronalaženje partnera su znatno smanjene. Isto to važi i za ostale nacionalnosti, čiji je broj smanjen u odnosu na 1991. godinu. Na primjer, Srba kao najbrojnije nacionalne manjine, 1991. godine bilo je nešto više od 580 tisuća, a 2011. godine manje od 190 tisuća. Povećanje brojnosti povećavalo je kod Hrvata etničku endogamiju, odnosno sklapanje brakova unutar iste zajednice, a kod ostalih nacionalnih manjina je povećavalo egzogamiju, brakove između pripadnika različitih nacionalnosti. Ali, s obzirom na izrazito nizak broj pripadnika drugih nacionalnih manjina u ukupnom stanovništvu Hrvatske, nije moguće povećanje mješovitih brakova na nacionalnoj razini.

U Hrvatskoj je 1990. godine bilo sklopljeno 19 posto (ili 5.311) brakova između različitih nacionalnosti u ukupnom broju brakova, a 2015. manje od 9 posto (ili 1.699). Što se tiče Hrvata, 1990. godine svaki deveti brak bio je zaključen s osobom druge nacionalnosti, a 2015. svaki dvadeset treći. S druge strane, Srbi u Hrvatskoj su 1990. godine svaki treći brak sklopili s pripadnikom druge nacionalnosti, a 2015. to je skoro svaki drugi brak.

Otvorene granice unutar EU – šansa za mlade

Izgleda da je ulazak Hrvatske u Europsku uniju doprinio samo tome da se intenzivira daljnje iseljavanje ljudi u svijet. Dijaspora se samo povećava. Ili tu možda ne treba previše dramiti, ako znamo da je Hrvatska u smislu iseljavanja i useljavanja oduvijek bila otvorena zemlja?

Osnovni razlog zašto ljudi iz svog mjesta prebivališta odlaze drugdje jest želja i potreba da poboljšaju uvjete života. Hrvatska je oduvijek bila iseljenička zemlja, ali sve do 2009. godine broj iseljenih je bio manji od broja doseljenih. To su službeni podaci koji često ne odgovaraju stvarnosti, jer se određeni broj osoba ne odjavljuje prilikom odlaska iz zemlje.

Migracija uključuje *push* i *pull* faktore, odnosno potisne i privlačne. S jedne strane, pristupanje Hrvatske Europskoj uniji omogućilo je slobodno kretanje radnika, otvorilo tržište radne snage i jednostavnije dobivanje radnih dozvola. S druge strane, ekonomska situacija u Hrvatskoj je bila, a još je i sada, vrlo loša. Velik broj mladih je nezaposlen ili pak rade poslove koji ne odgovaraju njihovoj stručnoj spremi, a mnogi još žive s roditeljima i ne mogu se osamostaliti jer su troškovi stanovanja preskupi. Osim nezaposlenosti, mladima je razlog odlaska i, kako pokazuju ankete, visoka razina kriminala i korupcije u zemlji. Dakle, svi ti faktori pogodovali su iseljavanju mladih iz Hrvatske. Uz to, rekla bih da su stasali mladi ljudi koji su pokretljiviji u odnosu na ranije generacije. U prilog im ide i bolja i jeftinija komunikacija sa svijetom, razvoj tehnologije koja im omogućava stalnu vezu s obitelji u domovini itd.

Jedna anketa u okviru Eurobarometra iz 2010. godine provedena je u svim članicama EU u vezi s namjerom mobilnosti. Na pitanje *Planirate li u budućnosti raditi u nekoj drugoj zemlji?*, 17 posto od ukupno ispitanih u Uniji odgovorilo je da želi, s tim da udjeli variraju dosta od zemlje do zemlje. Tako je najmanji broj onih koji žele zaposlenje u drugoj državi iznosio samo četiri posto u Italiji, dok je u Danskoj njih 51 posto vidjelo budućnost izvan svoje zemlje. Smatram da su to prirodni procesi i model prema kojemu će se sve učestalije odvijati dinamična kretanja između raznih zemalja, pa tako i useljavanja i iseljavanja u Hrvatskoj. Otvorene granice unutar EU vidim kao niz povoljnih mogućnosti za mlade.

Procesi kretanja stanovništva u Hrvatskoj nisu katastrofični

Čini li se i vama da su demografi nekako po definiciji donosioci loših vijesti tipa: "Sve nas je manje", "vlada depopulacija", "izumiremo", "nema nam spasa" i sl? Oni kao da su svojevrsni dežurni pesimisti, stalno alarmiraju javnost o lošim i sve lošijim trendovima?

Dobro ste rekli, da, demografi su dežurni pesimisti i to zato jer imaju najtočniji uvid u populacijske trendove koji su lošiji od očekivanih. Međutim, smatram da suvremene procese u kretanju stanovništva u Hrvatskoj ne treba okarakterizirati kao katastrofične, pogotovo ne rječnikom koji sugerira propast i beznađe. Ne, mi ne izumiremo! Istina, smanjuje se broj stanovnika, ali ne izumiremo, kao što ističu neki demografi referirajući se na rezultate projekcija UN-a, prema kojima bi nas do kraja ovoga stoljeća bilo nešto

više od 2 milijuna. U pitanju je vrlo dugo razdoblje te su tako dugoročne projekcije neizvjesne. Tko zna što se sve može dogoditi za 90 godina?!

Mi se po demografskim trendovima ne razlikujemo bitno od drugih europskih zemalja i u skladu smo s vremenom koje donosi promjene u tradicionalni način obiteljskog života.

Podrazumijeva se da demografska struka iznosi svoja saznanja o rezultatima istraživanja i na temelju egzaktnih podataka predlaže najučinkovitije populacijske politike. Bilo bi idealno kad bi se takve politike donosile na nacionalnoj razini zajedno s određenim vladinim resorima.

Rade Dragojević

Novinarski projekt Popis stanovništva – između političke aritmetike i depopulacije realizira se u okviru potpore novinarskim radovima Agencije za elektroničke medije.

SHARE

Prethodni članak

Popis stanovništva – između političke aritmetike i depopulacije (3)

Rade Dragojević

<http://www.stratego.hr>

SRODNI ČLANCI

VIŠE OD AUTORA

Popis stanovništva – između političke aritmetike i depopulacije (3)

Popis stanovništva – između političke aritmetike i depopulacije (2)

Popis stanovništva – između političke aritmetike i depopulacije (1)

STRATEGO

Poslovne i životne strategije za bolji i uspješniji profesionalni život

Kontakt: redakcija@stratego.hr

JOŠ VIŠE ČLANAKA

Popis stanovništva – između političke aritmetike i depopulacije (4)

Thursday, December 9, 2021, 00:51

Popis stanovništva – između političke aritmetike i depopulacije (3)

Monday, December 6, 2021, 00:14

Popis stanovništva – između političke aritmetike i depopulacije (2)

Monday, November 29, 2021, 20:25

ČITANE KATEGORIJE

Smart	534
Life	341
Boss	183
Novosti	121
Money	116
Misao dana	101
Tech	87